

Przywódstwo w miastach dotkniętych zjawiskiem defunkcjonalizacji

O jakości życia decyduje w dużej mierze najbliższe otoczenie, powiązane z miejscem zamieszkania. W tym zakresie kluczowa rola dla zapewnienia właściwych warunków a także dla poprawy jakości życia leży w gestii samorządów gminnych (w tym miejskich). Możliwości i zakres działania władz samorządowych zależą od wielu czynników, wśród których niebagatelną rolę odgrywają zasoby finansowe, dzięki którym możliwe jest nie tylko utrzymanie, ale także rozwój chociażby infrastruktury czy zakresu i jakości realizowanych usług publicznych. Coraz dobitniej obserwowanym zjawiskiem (nie tylko w Polsce) jest spadek liczby ludności, którego powodów należy upatrywać między innymi w niekorzystnych tendencjach demograficznych, emigracji zarobkowej czy migracjach wewnętrznych. Powoduje to istotne zmniejszenie tzw. bazy podatkowej, prowadzące w konsekwencji do uszczuplenia dochodów jednostek samorządowych. To z kolei nie tylko ogranicza możliwości rozwojowe, ale także powoduje istotny wzrost kosztów utrzymania infrastruktury czy realizacji usług w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W naszych warunkach zjawisko to jest szczególnie widoczne w odniesieniu do miast średniej wielkości, w przypadku których można mówić o występowaniu zjawiska defunkcjonalizacji ujemnej, czyli sytuacji trwałej utraty zdolności miast do realizacji ich funkcji i pogarszania się sytuacji społeczno-gospodarczej. W raporcie Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyńskiego PAN wskazano zbiór 64 miast (spośród 255 tzw. miast średnich) zagrożonych utratą funkcji. Przy czym są to jednostki mocno zróżnicowane zarówno pod względem liczby ludności (od 15 tys. do ponad 200 tys.) jak i zakresu podejmowanych działań służących marginalizacji skutków zjawiska utraty ludności a także, co szczególnie istotne efektów podejmowanych działań.

Głównym celem badania jest opracowanie modelu służącego wyjaśnieniu współzależności między typem przywództwa miejskiego a strategiami dopasowania (ewolucji) roli, funkcji i zakresu działania depopulizujących się miast z wykorzystaniem teorii „aktora w działaniu”. Problem badawczy leżący u podstaw projektu to poszukiwanie współzależności występujących między typami przywództwa miejskiego i strategiami adaptacyjnymi miast średniej wielkości wobec zjawiska defunkcjonalizacji ujemnej. Opracowany na tej podstawie model teoretyczny stanowić będzie podstawę dla dalszych prac zarówno teoretycznych jak i empirycznych w zakresie analizy i projektowania polityk publicznych na poziomie samorządowym oraz roli aktorów lokalnych w tych działaniach.

Dla realizacji celu projektu przeprowadzone będą badania ilościowe oraz jakościowe obejmujące 20 miast zagrożonych trwałą utratą funkcji. W ramach badań jakościowych planowane jest między innymi przeprowadzenie około 100 wywiadów z kluczowymi aktorami lokalnego życia politycznego, społecznego i gospodarczego. Badania ilościowe pozwolą na określenie stopnia zróżnicowania miast dotkniętych tym zjawiskiem, weryfikację efektów podejmowanych strategii działań oraz weryfikację modelu teoretycznego.

Problematyka miast, które utraciły funkcje i doświadczają pogarszania się sytuacji społeczno-gospodarczej, nie była przez polskich badaczy podejmowana w oparciu o perspektywę instytucjonalną. Poszukiwanie modelu kojarzącego typ przywództwa miejskiego oraz strategię działania liderów w odniesieniu do problematyki ww. miast jest podejściem oryginalnym i nowatorskim.